

Viktimološko društvo Srbije
Victimology Society of Serbia

XIII GODIŠNJA KONFERENCIJA
Viktimološkog društva Srbije

**PODRŠKA ŽRTVAMA
I PREVENCIJA VIKTIMIZACIJE:
IZAZOVI I PERSPEKTIVE**

KNJIGA APSTRAKATA

Viktimološko društvo Srbije
+381 65 548 6421
+381 63 356 613
+381 11 228 8040
vdsrbija@gmail.com
www.vds.rs

23. i 24. novembar 2023.
Beograd

XIII godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije-VDS

***Podrška žrtvama i prevencija viktimizacije:
Izazovi i perspektive***

Knjiga apstrakata

Beograd, 23. i 24. novembar 2023. godine

Programski odbor konferencije Viktimološkog društva Srbije

- a. Prof. dr Janice Joseph, počasna profesorka na Stockton University i predsednica Svetskog viktimološkog društva (SAD);
- b. Prof. dr Anabel Cerezo, Pravni fakultet, Odeljenje za krivično pravo; Andaluzijski interuniverzitetski institut za kriminologiju, Univerzitet u Malagi (Španija);
- c. Prof. dr Natti Ronel, profesor na Department of Criminology, Bar-Ilan University (Izrael);
- d. Prof. dr Sanja Milivojević, vanredna profesorka na Bristol Digital Futures Institute/School for Policy i izvršna direktorka programa Border criminologies na Univerzitetu Oksford (Velika Britanija) i naučna saradnica za kriminologiju na La Trobe Univerzitetu u Melburnu (Australija);
- e. Prof. dr Oliver Bačanović, redovni profesor Fakulteta za bezbednost, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Skoplje (Severna Makedonija);
- f. Prof. dr Irma Kovčo-Vukadin, redovna profesorka na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet u Zagrebu (Hrvatska);
- g. Dr Nataša Tanjević, zamenica zaštitnika građana RS (Srbija);
- h. Dr Mirjana Dokmanović, naučna saradnica Instituta društvenih nauka u penziji (Srbija);
Prof. dr Sanja Čopić, vanredna profesorka na Univerzitetu u Beogradu - Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju (Srbija)

Organizacioni odbor konferencije Viktimološkog društva Srbije

- a. Jasmina Nikolić, direktorka Viktimološkog društva Srbije;
- b. Milica Luković Radaković, asistentkinja u Viktimološkom društvu Srbije;
- c. Mirela Osmanović, asistentkinja u Viktimološkom društvu Srbije.

Organizaciju XIII godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije pod nazivom ***Podrška žrtvama i prevencija viktimizacije: Izazovi i perspektive*** finansijski su pomogli: Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija RS, Fondacija Kvinna till Kvinna u okviru projekta *Zalaganje za prava žrtava rodno zasnovanog nasilja, posebno nasilja u porodici, nasilja na radu i u obrazovnim i drugim institucijama*, Grad Beograd, Gradska uprava grada Beograda, Sekretarijat za socijalnu zaštitu u okviru projekta *Da žrtve ostanu pobednice: Informiši, osnaži, podrži!*, i Misija OEBS u Srbiji.

XIII godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije-VDS
Podrška žrtvama i prevencija viktimizacije: Izazovi i perspektive
Beograd, 23. i 24. novembar 2023. godine

PROGRAM

I dan konferencije (23. novembar 2023.)

9.00-9.30 - Registracija učesnika i učesnica

9.30-10.00

Svečano otvaranje XIII godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije
Dodela nagrada Viktimološkog društva Srbije za 2023.

10.00-11.00

Plenarna sesija 1: Podrška žrtvama i prevencija viktimizacije

Moderatorica: prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

- Prof. dr Jo-Anne Wemmers, Fakultet za kriminologiju, Univerzitet u Montrealu; Međunarodni centar za komparativnu kriminologiju, Kanada: *Prevenција viktimizacije kroz pružanje podrške žrtvama*
- Aleksandra Ivanković, Evropska podrška žrtvama, Belgija: *Podrška žrtvama nakon masovnih viktimizacija*

11.00-11.30 – Pauza i poster prezentacije*

11.30-13.00

Plenarna sesija 2: Sistem podrške žrtvama i resursi za prevladavanje posledica viktimizacije

Moderator: prof. dr Oliver Bačanović

- Nikica Hamer Vidmar, Služba za podršku žrtvama i svedocima, Ministarstvo pravde i uprave Republike Hrvatske, Hrvatska: *Kontinuirani razvoj održivog sistema podrške žrtvama i svedocima u Republici Hrvatskoj – fokus na žrtvu i na pomagače*
- Nataša Novaković i Imola Soroš, Misija OEBS u Srbiji: *Uspostavljanje sistema podrške žrtvama i svedocima krivičnih dela u Republici Srbiji u periodu 2018-2023*
- Mirjana Dokmanović, Institut društvenih nauka i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Medijsko zakonodavstvo u Republici Srbiji, prevencija nasilja i zaštita žrtava*
- Prof. dr Vesna Stefanovska, prof. dr Oliver Bačanović, prof. dr Nataša Peovska, Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Bitola, Severna Makedonija: *Društvene reakcije prema beskućnicima: stigmatizacija, marginalizacija i viktimizacija*

13.00-14.00 – Pauza

14.00-15.45

Tematska sesija 1: Međusektorska saradnja i podrška žrtvama

Moderatorica: Jasmina Nikolić

- Jasmina Krštenić, Osnovno javno tužilaštvo u Lazarevcu, Dušica Dimitrijević, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Policijska stanica Lazarevac i Anđela Pejović, Gradski centar za socijalni rad u Beogradu, Odeljenje u Lazarevcu,

Srbija: *Podrška žrtvama: izazovi i perspektive iz ugla javnog tužioca, policije i centra za socijalni rad*

- Tijana Mitrašević, Služba za podršku žrtvama i svedocima krivičnih dela rodno zasnovanog nasilja, Više javno tužilaštvo u Beogradu, Srbija: *Analiza rada Službe za informisanje i podršku oštećenima i svedocima s posebnim fokusom na podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja*
- Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Milka Milovanović-Minić, Centar za brigu o starima, deci i osobama sa invaliditetom „Novi Beograd“, Marko Ranković, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Policijska stanica Novi Beograd, Ana Lazarov, Gradski centar za socijalni rad u Beogradu, Odeljenje Novi Beograd, Srbija: *Racionalno korišćenje postojećih resursa u lokalnoj zajednici u cilju prevencije i reakcije na nasilje*

15.45-16.00 – Pauza

16.00-18.00

Tematska sesija 2: Viktimizacija i društvena reakcija

Moderatorica: Milica Luković Radaković

- Prof. dr Irma Kovčo Vukadin, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska: *Odnos između nasilne viktimizacije i nekih indikatora mentalnog zdravlja*
- Prof. dr Ksenija Butorac i Suzana Kikić, Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Policijska akademija i Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatska: *Procjena i upravljanje rizikom od nasilja u obitelji*
- Ivana Milosavljević-Đukić, Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine i Visoka škola socijalnog rada i Tanja Ignjatović, Autonomni ženski centar, Srbija: *Da li prepoznavamo decu svedoke porodičnog nasilja kao žrtve?*
- Ivana Andrijašević, Ena Juričić, Veronika Koštal, Natalia Marincil, Mateja Meštrović, Franjo Lovro Popović, Ivana Prović, Maja Štahan, Maja Vdović, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima, Hrvatska: *116 006: Promjena počinje pozivom - statistički prikaz poziva i iskustava iz prakse*
- Dr Nataša Tanjević, Zamenica zaštitnika građana Republike Srbije, Srbija: *Problematika dugotrajnih kazni zatvora – kako „da se preživi“*

II dan konferencije (24. novembar 2023.)

10.00-11.15

Tematska sesija 3: Različiti oblici viktimizacije: istraživanja, zakonodavstvo i praksa

Moderatorica: prof. dr Sanja Čopić

- Lorenn Walker, Havajski prijatelji restorativne pravde, Fakultet umetnosti i nauka i Pravni fakultet William S. Richardskon, Havajski univerzitet, SAD i dr Leela Bilmes Goldstein, Škola Punahou, SAD: *Multikulturalni kontekst na Havajima i informacije dobijene od žrtava kao učesnika za planiranje i primenu restorativnih krugova u pripremi osuđenih lica za izlazak na slobodu*
- Maca Arlov Bokan, Senka Damjanović, Doria Jukić, Ivana Kvesić, Suzana Rožić, Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga-Zagreb“, Hrvatska: *Dom „Duga-Zagreb“ - Žrtva u fokusu*
- Milica Luković Radaković, Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Dvadeset godina Službe VDS info i podrška žrtvama-analiza dosadašnjeg rada*

11.15-11.45 – Pauza i poster prezentacije*

11.45-13.30

Tematska sesija 4: Međunarodni panel o univerzitetima i seksualnom i rodno povezanom nasilju: **Odgovor nije dovoljan!**

Moderatorica: prof dr Pam Alldred

- Prof. dr Pam Alldred, Fakultet društvenih nauka, Univerzitet Nottingham Trent, Ujedinjeno Kraljevstvo: *Seksualno i rodno povezano nasilje na univerzitetima u Ujedinjenom Kraljevstvu: Odgovor nije dovoljan!*
- Prof. dr Barbara Biglia, Departman za pedagogiju, Univerzitet Rovira and Virgili, Španija: *Perspektive i izazovi za sveobuhvatan pristup rodno povezanom nasilju na univerzitetima: Slučaj Katalonije*
- Prof. dr Gordana Lalić-Krstin, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Srbija: *Projekat UNIGEM (Universities and Gender Mainstreaming): Rezultati i perspektive*
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, prof. dr Sanja Čopić, Viktimološko društvo Srbije, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija: *Seksualno nasilje na univerzitetima u Srbiji: Ka prevenciji seksualnog nasilja i podršci žrtvama zasnovanoj na dokazima*

13.30-14.30 – Pauza

14.30-15.45

Tematska sesija 5: Žrtve, viktimizacija i društvena reakcija

Moderatorica: Milica Luković Radaković

- Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović i Antonija Raspopović, MA, Univerzitet u Beogradu -Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija: *Domašaj primene restorativne pravde u zatvoru*
- Dr Filip Mirić, Univerzitet u Nišu, Pravni fakultet i Jovana Kostić, MA, Advokatska kancelarija u Leskovcu, Srbija: *Prilog proučavanju Hentigove tipologije žrtava*
- Prof. dr Tatjana Gerginova, Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Bitola, Severna Makedonija: *Viktimizacija građana po osnovu diskriminacije*

15.45-16.00

Zatvaranje konferencije

*Poster prezentacije:

- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Viktimološko društvo Srbije, Univerzitet u Beogradu - Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija: *Joga kao deo brige o sebi: doprinos prevenciji viktimizacije i podršci žrtvama*

PLENARNE SESIJE

Prevencija viktimizacije kroz pružanje podrške žrtvama

Prof. dr Jo-Anne Wemmers

Fakultet za kriminologiju, Univerzitet u Montrealu i Međunarodni centar za komparativnu kriminologiju, Kanada

Skoro 22 miliona ljudi u Evropskoj uniji doživelo je fizičko nasilje tokom 2020. godine (FRA 2021). Rizik od viktimizacije nije isti za svaku osobu. U 80% slučajeva viktimizacije u pitanju je višestruka viktimizacija, odnosno osoba je već pretrpela viktimizaciju u prošlosti (Farrell, Pease 1993, Perreault, Sauvé, Burns 2010). Kao društvo snosimo odgovornost pružanja pomoći žrtvama kako bi se izbegla reviktimizacija. Na taj način se ne bi samo izbegla nepotrebna patnja, već bi došlo do značajnog smanjenja stope kriminaliteta, što bi koristilo društvu. Stoga, važno je da utvrdimo načine na koje možemo pomoći žrtvama da izbegnu reviktimizaciju. Jedan pristup se odnosi na ohrabrivanje žrtava da policiji prijave viktimizaciju (EUCPN 2023). Većina žrtava nasilja, naročito seksualnog i porodičnog, ne prijavljuju viktimizaciju policiji (Wolitzky-Taylor i dr. 2011). Malo je verovatno da će policija saznati za viktimizaciju i intervenisati ukoliko im se žrtva ne obrati. Međutim, čak i ukoliko se žrtva obrati policiji, krivičnopravni sistem, koji služi da bi se učinilac gonio i kaznio, ograničen je u pogledu načina na koji može pomoći žrtvama. Većina nasilnih viktimizacija, posebno u slučaju seksualnog nasilja, ne završavaju se sa presudom, a bez presude krivičnopravni sistem može vrlo malo da ponudi žrtvama (Daly, Bouhours 2010). Osim toga što ne postoji garancija da će krivičnopravni sistem pružiti žrtvi željeni ishod, krivično postupak može nadalje doprineti njenoj patnji, te dovesti do toga da se žrtva oseti ponovno viktimizirano. Ovo se naziva sekundarna viktimizacija i jedan je od razloga zašto žrtve oklevaju da odu u policiju. Alternativni pristup je ulaganje u podršku žrtvama. Longitudinalna istraživanja pokazuju da su efekti višestruke viktimizacije kumulativni i mogu povećati rizik od reviktimizacije (Tseloni, Pease 2003; Ruback, Clark, Warner 2014; Bunch, Clary-Warner, McMahon-Howard, 2014). Pored prethodne viktimizacije, faktori rizika za nasilnu viktimizaciju uključuju probleme koji se tiču mentalnog zdravlja, upotrebu droga, beskućništvo i siromaštvo, pri čemu sve navedeno može biti posledica doživljenog traumatskog životnog događaja, kao što je nasilna viktimizacija, i zauzvrat učiniti osobu još ranjivijom i pod većim rizikom od viktimizacije (Shapland, Hall 2007; Tillyer 2013; Snyder i dr. 2020). Pružanje podrške i pomoći žrtvama kako bi se nosile sa posledicama sopsstvene viktimizacije, promovise isceljenje i umanjuje njihovu ranjivost i rizik od reviktimizacije, od čega koriste imaju i pojedinac i društvo. U ovoj prezentaciji zastupaću stav da umesto investiranja u krivični sistem, potrebno je investirati u podršku žrtvama jer je tu početak efikasne prevencije kriminaliteta.

Podrška žrtvama nakon masovnih viktimizacija

Aleksandra Ivanković

Evropska podrška žrtvama, Belgija

Postoje očigledne razlike između masovne i „obične” viktimizacije i to na više nivoa. Masovna viktimizacija je kompleksan fenomen na koji treba odgovoriti i postoje mnoge prepreke koje treba rešiti:

- Potrebno je više resursa da se odgovori na masovnu viktimizaciju;
- Mesta zločina postaju haotična, uz prisustvo velikog broja ljudi;
- Obično je, zbog obima viktimizacije, potrebno duže vreme da se ovakvi događaji u potpunosti istraže, da se prikupe dokazi i pokrene i vodi krivični postupak;
- Oni obično privlače veliku pažnju medija i javnosti, što dodatno usložnjava situaciju i bavljenje ovim vidom viktimizacije;
- Uticaj masovne viktimizacije na zajednice je takođe veći.

Zbog svih ovih elemenata, masovna viktimizacija zahteva specifične odgovore na potrebe žrtava na nacionalnom nivou. To prevashodno uključuje tri faze intervencije: planiranje i priprema, krizna intervencija, dugoročna podrška u odgovoru na pet osnovnih potreba žrtve (poštovanje i prepoznavanje, podrška i informisanje, pristup pravdi, zaštita i kompenzacija i naknada štete). U radu se analiziraju različite prakse u reagovanju na masovnu viktimizaciju i masovno nasilje u slučajevima kada je viktimizacija izazvana ljudskim faktorom (dakle, nisu uključene nacionalne katastrofe), posebno razmatrajući kako nacionalni okviri za podršku žrtvama mogu biti razvijeni da odgovore na potrebe žrtava terorizma, shvaćene u širem smislu obuhvatajući i podršku širim zajednicama i opštoj javnosti. Ovaj rad se posebno fokusira na neke dobre prakse u odgovaranju na potrebe žrtava masovnog nasilja, uključujući žrtve terorizma, masovnih pucnjava ili drugih masovnih incidenata, kao što su avionske i autobuske nesreće. Bavi se ispitivanjem pristupom koji podrazumeva uključivanje većeg broja zainteresovanih strana u pružanje podrške žrtvama – npr. od saradnje u planiranju i pripremi kroz razgovor i razmenu za stolom i analizu postojećih modela, preko identifikacije žrtve i obaveštenje o smrti u kriznim situacijama, do organizovanja komemoracije i sećanja.

Plenarna sesija 2: Sistem podrške žrtvama i resursi za prevladavanje posledica viktimizacije

Kontinuirani razvoj održivog sistema podrške žrtvama i svedocima u Republici Hrvatskoj – fokus na žrtvu i na pomagače

Nikica Hamer Vidmar

Služba za podršku žrtvama i svedocima, Ministarstvo pravde i uprave Republike Hrvatske, Hrvatska

Opći sustav podrške žrtvama i svjedocima u okviru pravosuđa u Republici Hrvatskoj razvija se od 2006. godine. Pored toga, specijalističke službe i organizacije civilnog društva osiguravaju podršku žrtvama i članovima njihovih obitelji s obzirom na vrstu kaznenog djela, spol žrtve, vrste i oblike pomoći i podrške. Ministarstvo pravosuđa i uprave strateški razvija i koordinira sustav podrške za sve žrtve i svjedoke neovisno o njihovom spolu ili vrsti kaznenog djela. Na županijskim sudovima je osnovano devet odjela za podršku žrtvama i

svjedocima, trenutno je u osnivanju još šest odjela na županijskim sudovima i dva odjela na dva najveća općinska suda. Osim odjela za podršku Ministarstvo pravosuđa i uprave financira i rad organizacija civilnog društva i to Udrugu za podršku žrtvama i svjedocima za rad Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja (NPC)-116 006 i Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela. Mreža podrške i suradnje osigurava podršku, informacije, pravnu i psihološku pomoć i pratnju žrtvama na sudove i nadležna tijela u 17 županija. Nacionalni pozivni centar smješten je u prostorijama Ministarstva i pruža emocionalnu podršku i informacije žrtvama 24 sata dnevno svakim danom, uključujući vikende, praznike i blagdane, na hrvatskom i engleskom jeziku. Zahvaljujući suradnji sa Ministarstvom unutarnjih poslova i Nacionalnim pozivnim centrom osim osnovnog sustava referiranja/upućivanja žrtava na službe za podršku od strane policije, državnog odvjetništva, sudova i drugih tijela razvija se i napredni sustav referiranja, tzv. OPT-IN sustav. Navedeni sustav referiranja predviđa da policijski službenici svim žrtvama kaznenih djela, prilikom informiranja o pravima i uručivanja pisanog obrasca s pravima, zatraže suglasnost žrtve da se njeni kontakt podaci dostave NPC-u putem sigurne adrese elektroničke pošte. Nakon toga je NPC dužna u roku od 48 sati uspostaviti kontakt sa žrtvom, uključujući i vikende, blagdane i neradne dane, putem komunikacijskih kanala koje je žrtva odabrala. Zahvaljujući i medijskim kampanjama i promotivnim materijalima koje izrađuju Ministarstvo pravosuđa i uprave kao i navedene organizacije, žrtvama se nastoje osigurati pravovremene, lako dostupne, razumljive besplatne informacije. Ministarstvo pravosuđa i uprave je član nacionalnih tijela i radnih skupina koje se bave razvojem politika usmjerenih na osiguranje podrške žrtvama kao i međunarodnih mreža (ENVR, VSE, EUCVT) dok je ujedno i nacionalna kontakt točka za žrtve terorizma i nacionalna kontakt točka za novčanu naknadu žrtvama. Osim podrške žrtvama, osiguravaju se i redovne edukacije i supervizija za službenike za podršku kao i za volontere. Na ovakav sveobuhvatan način nastoji se osigurati održiv i otporan sustav podrške, koji uzima u obzir potrebe žrtva i njihovih pomagača.

Uspostavljanje sistema podrške žrtvama i svedocima krivičnih dela u Republici Srbiji u periodu 2018-2023

*Nataša Novaković i Imola Soroš
Misija OEBS u Srbiji, Srbija*

Misija OEBS-a u Srbiji počev od 2018. godine sprovodi projekat pod nazivom „Podrška žrtvama i svedocima krivičnih dela u Srbiji“ koji se finansira iz pretpristupnih fondova Evropske unije. Glavni cilj projekta jeste podrška Ministarstvu pravde u nastojanju da unapredi prava žrtava u Republici Srbiji kroz usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa standardima EU sadržanim u *Direktivi 2012/29/EU kojom se utvrđuju minimalni standardi u pravima, podršci i zaštiti žrtava krivičnih dela*, kao i da uspostavi nacionalni sistem podrške žrtvama i svedocima krivičnih dela. Vlada Republike Srbije je u proteklih nekoliko godina preduzela niz strateških aktivnosti koje se odnose na konkretne aspekte unapređenje prava žrtava u skladu sa standardima Evropske unije, uključujući: izradu i usvajanje *Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u RS za period 2020-2025*, kao i dva prapratna akciona plana za period od 2020 do 2022. god. i od 2023 do 2025. god., odnosno rad na nacrtima materijalnog i procesnog krivičnog zakonodavstva kojim bi se uskladilo pozitivno pravo RS sa pravnim tekovinama EU. Cilj izlaganja je da predstavi obim i vrstu podrške pružene institucijama Republike Srbije, kroz primere konkretnih aktivnosti sprovedenih u cilju uspostavljanja sveobuhvatnog nacionalnog sistema podrške žrtvama i svedocima krivičnih dela.

Medijsko zakonodavstvo u Republici Srbiji, prevencija nasilja i zaštita žrtava

Mirjana Dokmanović

Institut društvenih nauka i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Rezultati sprovedenih istraživanja pokazuju da medijske sadržaje u Srbiji karakteriše bezrazložno prikazivanje nasilja, odnosno „emitovanje poruka i slika čiji su sadržaji ili prezentacija nasilni u meri koja nije opravdana u datom kontekstu“ (Preporuka R (97)19 Komiteta ministara Saveta Evrope). Rasprostranjeno je senzacionalističko, neprimereno i neetičko izveštavanje o slučajevima nasilja, naročito o nasilju u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja. Izveštavanja o slučajevima nasilja često uključuju iznošenje neproverenih i intimnih detalja, nepoštovanje pijeteta žrtve i kršenje njenog prava na dostojanstvo i privatnost, čime se uzrokuje njena sekundarna viktimizacija. U svom izveštaju (2023) o monitoringu poštovanja Kodeksa novinara Srbije Savet za štampu je istakao da je nepoštovanje kulture i etike javne reči sve češće i sve drastičnije, mediji sve češće objavljuju detalje zločina i uznemiravajuće sadržaje i svesno krše Kodeks kada im se to isplati. U televizijskim programima rijaliti emisije nesmetano emituju nasilne sadržaje promovisući „kulturu“ nasilja i nasilničkog ponašanja. Predmet ovog izlaganja je predstavljanje nalaza analize Zakona o javnom informisanju i medijima i Zakona o elektronskim medijima u Republici Srbiji iz ugla prevencije nasilja i zaštite žrtava. Rezultati analize ukazuju na ozbiljne propuste u ovim propisima. Zakoni ne uključuju obavezu medijskih profesionalaca da poštuju novinarski profesionalizam i etičke standarde profesionalnog izveštavanja, da neguju kulturu i etiku javne reči i da vode računa da u njihovim sadržajima nema podataka koji se zasnivaju na predrasudama, stereotipima i seksizmu. Govor mržnje je zabranjen, ali nisu predviđene sankcije za kršenje ove zabrane. Osnovi zabrane govora mržnje ne uključuju rod, polne karakteristike, jezik, etničko poreklo, političko opredeljenje, rodni identitet, invalidnost, starosno doba i druga lična svojstva. Nedostaju i sankcije za neprofesionalno i neetičko izveštavanje o slučajevima nasilja, posebno nasilja u porodici, i zaštiti dostojanstva i privatnosti žrtava i članova njihove porodice. Cilj ovog izlaganja je da skrene pažnju na potrebu uspostavljanja odgovarajućeg normativnog okvira za rad medija imajući u vidu njegov uticaj na formiranje stavova i ponašanja ljudi, naročito dece i mladih.

Društvene reakcije prema beskućnicima: stigmatizacija, marginalizacija i viktimizacija

Prof. dr Vesna Stefanovska

Prof. dr Oliver Bačanović

Prof. dr Nataša Peovska

Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Bitola, Severna Makedonija

Beskućništvo je pojava prisutna u svim zemljama sveta. U skoro svim većim gradovima, u određenim delovima, odnosno naseljenim ili napuštenim mestima mogu da se sretnu beskućnici kako prose ili spavaju na ulici, na klupi, ispod mostova, u improvizovanim kućama sa neadekvatnim uslovima za stanovanje. Sama tema beskućništva je često diskutovana i istraživana kako u javnopolitičkoj sferi, tako i u akademskom, odnosno građanskom sektoru, sa više aspekata, među kojima i sa aspekta humanizma, solidarnosti ili marginalizacije, socijalnog isključivanja i viktimizacije ove ranjive kategorije. Fakultet bezbednosti u Skoplju je u periodu od februara do septembra 2022. godine sproveo naučno istraživanje iz perspektive samih beskućnika sa ciljem da se razumeju njihovi socijalni i lični svetovi. Opšti

cilj istraživanja je da se razumeju uslovi i društveni kontekst u kome se javlja beskućništvo, pošto su takva saznanja nužna za dizajniranje odgovarajućih politika na društvenom, socijalnom i ličnom planu. Predmet istraživanja su putevi beskućnika pre i za vreme beskućništva kao proces. Taj proces uključuje životnu istoriju beskućnika, društveni i ekonomski kontekst u kojem se beskućništvo javlja, iskustvo beskućništva, proces marginalizacije, kriminalizacije i viktimizacije, razvoj socijalnih politika i dostupnost socijalne podrške od strane zajednice i društva kao celine. Poseban predmet analize bili su procesi stigmatizacije, marginalizacije i viktimizacije iz perspektive samih beskućnika. Veoma je važno da se istražuju i društvene reakcije prema tim licima i odnos, komunikacija, kako od strane institucija sistema, tako i od strane javnosti. Poseban akcenat je stavljen na viktimizaciju beskućnika koja je u savremenoj viktimologiji prepoznata kao veoma bitna i ide u prilog šireg shvatanja pojma žrtve i sa njim povezanim predmetom tzv. nove viktimologije. U prilog tome je i shvatanje viktimizacije kao kršenja ljudskih prava (u slučaju prava stanovanja). U vezi sa ovim istovremeno se javlja potreba za preispitivanjem teze da sociopatološke pojave (u ovom slučaju beskućništvo i sa njim povezano siromaštvo, prosjačenje, besposličarenje i sl.) po pravilu dovode do ili su povezani sa kriminalitetom i kriminalnim ponašanjem. Istraživanje je fokusirano na beskućništvo u glavnom gradu Skoplju i u najvećem broju/delu obuhvata lica koja su bez krova nad glavom i koji istovremeno nemaju podršku u obezbeđivanju stanovanja. U cilju prikupljanja podataka, primenjeno je nekoliko tehnika i postupaka: dubinski polustrukturirani intervju „lice u lice“, razgovor sa ključnim akterima u Punktu za beskućnike u Skoplju i uvid i analiza sadržaja relevantnih statističkih podataka i drugih izveštaja i dokumenata povezanih sa beskućništvom, tretmanom, zaštitom beskućnika i prevencijom beskućništva. Uzorkom su obuhvaćena 35 ispitanika, koja su bila izabrana na osnovu više karakteristika: pol, uzrast, nacionalnost, materijalni, obrazovni i porodični status. U toku istraživanja posebna pažnja je posvećena određenim etičkim pitanjima povezanim sa zaštitom identiteta ispitanika kao specifične kategorije i sa garancijama dobrovoljnog učešća, informisane saglasnosti, anonimnosti i poverljivosti prikupljenih podataka.

TEMATSKE SESIJE

Tematska sesija 1: Međusektorska saradnja i podrška žrtvama

Podrška žrtvama: izazovi i perspektive iz ugla javnog tužioca, policije i centra za socijalni rad

Jasmina Kršenić

Osnovno javno tužilaštvo u Lazarevcu, Srbija

Cilj rada je objašnjenje uloge i značaja javnog tužilaštva u primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. U radu će biti analizirane odredbe ovog Zakona koje se odnose na javno tužilaštvo i biće prikazan značaj javnog tužioca za zaštitu žrtve i u radu Grupe za koordinaciju i saradnju. Celokupno postupanje javnog tužilaštva posle 1. juna 2017. godine, kada je počeo da se primenjuje Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, dobilo je veoma važan profesionalni kvalitet, jer od tada javni tužilac novom ulogom odmah i efikasno štiti žrtve rodno zasnovanog nasilja. Ovaj prvi deo zaštite žrtve pre pokretanja krivičnog postupka ima za cilj da započinje i na najbezazleniju najavu nasilja, da odmah zaustavi nasilje koje je počelo, da spreči da se nasilje ponovi. Baš tada žrtva oseća da je shvaćena i zaštićena. Da bi se postupalo delotvorno, brzo i efikasno, potrebna su znanja koja doprinose pravilnom vrednovanju procene policijskog službenika i osećaju za specifičan položaj žrtve u kojem se nalazi. Pokazaćemo iskustva stečena u radu Grupe i suočiti se sa izazovima na koje smo naišli i koje ćemo susresti u budućnosti. Svaki profesionalac mora da bude dovoljno edukovan, svestan i osetljiv za problem žrtve i da shvati posebno stanje u kojem se nalazi i predloži i preduzme neophodne mere iz delokruga svoga rada da se žrtva zaštiti, da se svaka najava nasilja odmah spreči, a ukoliko je do nasilja došlo, da se spreči ponavljanje. Primetno je i statistički izveštaji pokazuju da se žrtva vraća svesno i voljno u sredinu koja je ugrožavajuća po nju smanjenih psihičkih, fizičkih i ekonomskih kapaciteta da se bori i izbori za sebe. Cilj je da se razume, pomogne, poduči i osnaži žrtva. Pojam žrtve je višeznačno kompleksan i individualni plan zaštite će ostvariti napore svih profesionalaca koji rade na svakom slučaju nasilja u porodici da primerom uspešne zaštite žrtve podstaknemo prijavljivanje nasilja u porodici kako bismo osnažili i žrtve bez trunke snage da pomognu sebi. Prijavimo i zaustavimo, anonimno, savesno, bez straha i po sebe i po žrtvu.

Dušica Dimitrijević

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Policijska stanica Lazarevac, Srbija

Cilj ovog rada jeste prikaz uloge i značaja policijskog službenika koji postupa u slučajevima nasilja u porodici. Biće prikazan njegov rad i kompleksnost njegovog postupanja u svakom slučaju koja je uslovljena i njegovom profesionalnom osetljivošću za rodno zasnovano nasilje. Prilikom postupanja po događajima nasilja u porodici i partnerskim odnosima, od strane nadležnog policijskog službenika je jako bitno da izgradi odnos poverenja i da ukaže da je nasilje, bilo koje vrste, neprihvatljivo ponašanje, odgovornost za nasilje je uvek na nasilniku, a ne na žrtvi. Otvorena kritika nasilnog ponašanja, upućivanje i upoznavanje na zakonske odredbe u kojima je nasilje sankcionisano, ni u kojoj meri ne umanjuje objektivnost i profesionalnost u radu nadležnog policijskog službenika. Multisektorska saradnja nadležnih institucija je izuzetno važna kako bi se žrtvi pružila sveobuhvatna zaštita i podrška. Prilikom izrade individualnog plana zaštite i podrške, žrtvi se može omogućiti da učestvuju u istom, ukoliko želi i ako to dozvoljava njeno stanje. Pružanje podrške članovima porodice kojima je ona potrebna, je jako bitno. Nadležni policijski službenik na terenu pribavlja informacije i saznanja od značaja za oporavak, osnaživanje, osamostaljivanje žrtve, nakon čega na

sastanku Grupe za koordinaciju i saradnju razmenjuje informacije o preduzetim i realizovanim merama zaštite. Žrtva i mere koje se sprovode radi zaštite, moraju žrtvi da pruže bezbednost, da nasilje zaustave, da spreče da se ono ponovi, da zaštite prava žrtve. Mere koje su preduzete od strane nadležnog policijskog službenika, treba da omoguće da se žrtvi pruži psihosocijalna zaštita i podrška radi njenog oporavka, ali i mere o bezbednosti žrtve, koje se mogu ogledati u prevozu žrtve na bezbedno i sigurno mesto, svakodnevni kontakt putem telefona i poseta. Kada se prijava/obaveštenje dostavlja bez saglasnosti žrtve, potrebno je preduzeti mere i radnje da se što adekvatnije pruže bezbednost, zaštita, podrška, osnaživanje žrtava. Nadležni policijski službenici prilikom svakog kontakta sa žrtvama postupaju na obziran, primeren i profesionalan način, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, uz puno poštovanje njihove ličnosti i dostojanstva, uzimajući u obzir stepen ranjivosti i potrebe žrtve i rizike od sekundarne viktimizacije i zastrašivanja.

Andela Pejović

Gradski centar za socijalni rad u Beogradu, Odeljenje u Lazarevcu, Srbija

Cilj nam je da prikažemo značaj multisektorske saradnje za rešavanje slučajeva rodno zasnovanog nasilja, posebno nasilja u porodici. Prikazaćemo značaj i složenost uloge i rada organa starateljstva u radu Grupe za koordinaciju i saradnju i izradi individualnog plana zaštite i podrške žrtvi. Sagledavajući rad na predmetima nasilja u porodici i sveobuhvatnu zaštitu žrtava iz ugla centra za socijalni rad, primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici doprinela je mnogim pozitivnim promenama, novim perspektivama, ali i izazovima sa kojima se suočavamo. Jedan od problema koji nije usko povezan sa zakonom tiče se same organizacije centara za socijalni rad, gde svi stručni radnici koji su zaposleni u Službama za zaštitu dece i mladih ili odraslih i starih lica rade na predmetima zaštite od nasilja u porodici. To dovodi do razlike u kvalitetu pružanja usluge u centrima jer nemaju svi stručni radnici dovoljnu senzibilisanost za rad na predmetima zaštite od nasilja u porodici, niti dovoljno edukacija iz navedene oblasti. Jedan od izazova koji vrlo često otežava rad na predmetima jeste odustajanje žrtve od svedočenja, uticaj primarnih porodica na žrtvu da odustane od svedočenja. Često, žrtvama je potrebno pružiti dodatnu psihološku podršku ili neku vrstu psihoterapijskog rada koji je van domena rada u centrima za socijalni rad. Nedostatak navedenih resursa u lokalnoj zajednici i udaljenost od grada Beograda često dovodi do gubitka motivacije žrtve za takvom vrstom pomoći. Primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici je dovela do zaista bolje koordinacije i saradnje u radu institucija na lokalnom nivou (OJT-policijska- centar za socijalni rad), ali i drugih učesnika po potrebi. Stalnost članova grupe doprinosi brzom, efikasnoj saradnji. Materijalna neobebeđenost žrtve i nezaposlenost je jedan od rizika zbog kog žrtve često odustaju od prijave i vođenja daljih postupaka. Formiranjem Grupe za pomoć pri zapošljavanju žena žrtava nasilja u okviru koje se pruža mogućnost i pomoć žrtvama nasilja da pronađu zaposlenje, povećana je motivacija žrtve, osnažene su i podstaknute da izađu iz začaranog kruga nasilja

Analiza rada Službe za informisanje i podršku oštećenima i svedocima s posebnim fokusom na podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja

Tijana Mitrašević

Služba za podršku žrtvama i svedocima krivičnih dela rodno zasnovanog nasilja, Više javno tužilaštvo u Beogradu, Srbija

Osobe koje su pretrpele nasilje prolaze kroz ozbiljne psihološke posledice koje mogu varirati od anksioznosti do postraumatskog sindroma, a zajedničko im je gubitak samopoštovanja,

samopouzdanja i poverenja kako u pojedinca tako i u institucije i ceo sistem. U skladu sa tim ideja Službe za podršku žrtvama i svedocima rodno zasnovanog nasilja je da pomoću naše podrške kao i one koju im pruže organizacije civilnog društva sa kojima ih povežemo povрати izgubljeno poverenje i na taj način žrtvi pruži zaštita tokom učestvovanja u postupku što je višestruko korisno, kako za žrtvu tako i za uspešnost okončanja krivičnog postupka. Služba za informisanje i podršku oštećenima i svedocima postoji u tužilaštvima u Beogradu poslednjih pet godina, a od oktobra 2022. u okviru Višeg javnog tužilaštva, dolaskom koordinatorke za rodno zasnovano nasilje, osnovana je Služba za podršku žrtvama i svedocima krivičnih dela rodno zasnovanog nasilja koja funkcioniše i kroz šest kontakt tačaka u osnovnim tužilaštvima. Cilj izlaganja bio bi prikaz rada Službe za podršku žrtvama i svedocima krivičnih dela rodno zasnovanog nasilja čiji je zadatak da svakom svedoku ili žrtvi nasilja olakša učešće u postupku time što će joj, pre svega, dati neophodne informacije o samom postupku, ali i prepoznati da li je žrtvi neophodna dalja podrška neke od organizacija civilnog društva ili Centara za socijalni rad a zatim ih i uputiti na neku od njih. Služba pruža podršku zahvaljujući kojoj će osoba koja je pretrpela nasilje biti osnažena i istrajna u daljem procesu. Oštećena lica kroz Službu dobijaju pravovremene informacije i upoznaju se sa uslugama podrške, koje obuhvataju informacije o tome kako izgleda postupak u kom će učestvovati, svojim pravima koje ostvaruju a sa kojima pre toga obično nisu upoznate a to je da imaju pravo na status posebno osetljivog svedoka, punomoćnika o trošku države, obavestavaju se ko su stranke u postupku, kako izgleda svaka faza, objašnjenje pravnih termina, kojim organizacijama dalje mogu da se jave ukoliko su im neophodni drugi vidovi psihosocijalne podrške, bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Racionalno korišćenje postojećih resursa u lokalnoj zajednici u cilju prevencije i reakcije na nasilje

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Milka Milovanović-Minić

Centar za brigu o starima, deci i osobama sa invaliditetom „Novi Beograd“, Srbija

Marko Ranković

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Policijska stanica Novi Beograd, Srbija

Ana Lazarov

Gradski centar za socijalni rad u Beogradu, Odeljenje Novi Beograd, Srbija

Saradnja Viktimološkog društva Srbije i Gradskog centra za socijalni rad Beograd, odeljenje Novi Beograd i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, policijska stanica Novi Beograd počela je 2018. godine. Ove godine je u saradnju uključen Centar za stare, osobe sa invaliditetom i decu, Novi Beograd. Saradnja se sprovodi kroz tri vrste aktivnosti koje imaju za cilj prevenciju i reakciju na nasilje: 1. Razmena znanja i dobrih praksa u cilju podizanja kapaciteta svih aktera za pružanje podrške žrtvama na lokalnom nivou; 2. Informisanje i upućivanje građana/ki, i 3. Pružanje direktne podrške žrtvama. Značaj ove vrste saradnje ogleda se u racionalnom korišćenju postojećih resursa na lokalnom nivou u cilju pružanja što kompletnijih i lako dostupnih usluga. Posebno značajno za žrtve je što na ovaj način mogu da dobiju informacije i podršku u dužem vremenskom periodu, u svojoj lokalnoj zajednici, što im olakšava svakodnevnu organizaciju poslovnih i privatnih obaveza. Cilj ovog rada je da predstavi iskustva i izazove sa kojima su se suočavale organizacije i institucije na lokalnom

nivou tokom dosadašnje saradnje kao i predloge za unapređenje saradnje i prevencije i reakcije na nasilje na lokalnom nivou. Posebno će biti analizirani problemi sa kojima se suočavaju posebno osetljive žrtve kao što su stari, osobe sa invaliditetom i deca. U drugom delu izlaganja biće data percepcija predstavnika/ca Gradskog centra za socijalni rad odeljenja Novi Beograd, MUPa RS odeljenje Novi Beograd, Gradske opštine Novi Beograd, Gradskog sekretarijata za socijalnu zaštitu i Viktimološkog društva Srbije o važnosti umrežavanja na lokalnom nivou u cilju prevencije i reakcije u slučaju nasilja uopšte i posebno nasilja u porodici.

Tematska sesija 2: Viktimizacija i društvena reakcija

Odnos između nasilne viktimizacije i nekih indikatora mentalnog zdravlja

Prof. dr Irma Kovčo Vukadin

Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska

Mentalno zdravlje značajan je segment ukupnog zdravlja pojedinca koji dobiva sve veći znanstveni interes. Ono utječe na cjelokupno funkcioniranje osobe—na razmišljanje, ponašanje i interakcije te predstavlja osnovu subjektivne dobrobiti pojedinca. U kriminološkim i viktimološkim istraživanjima utvrđen je dvosmjerni odnos između nasilja i poteškoća mentalnog zdravlja. Rezultati brojnih inozemnih istraživanja pokazuju kako poteškoće mentalnog zdravlja mogu biti, kako negativni ishodi nasilne viktimizacije, tako i prediktori nasilnog ponašanja. Postojeća istraživanja uglavnom su provedena na kliničkim ili pravosudnim uzorcima pa postoji potreba (posebice iz razloga visoke tamne brojke u području nasilne viktimizacije) za utvrđivanjem odnosa između nasilne viktimizacije i indikatora mentalnog zdravlja u općoj populaciji. Cilj istraživanja je bilo utvrditi odnos između nasilne viktimizacije i nekih indikatora mentalnog zdravlja. Uzorak istraživanja čini 1580 studenata različitih studijskih programa u Hrvatskoj. Utvrđeno je postojanje statistički značajnih razlika u stupnju ozbiljnosti simptoma depresije, anksioznosti i stresa te samopoštovanja i ukupnog zadovoljstva životom među studenatima s obzirom na njihovo iskustvo različitih oblika nasilne viktimizacije (seksualno nasilje, fizičko nasilje u djetinjstvu i odrasloj dobi te emocionalno nasilje). U radu se raspravlja značaj dobivenih rezultata.

Procjena i upravljanje rizikom od nasilja u obitelji

Prof. dr Ksenija Butorac

Suzana Kikić

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Policijska akademija i Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatska

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati opseg, strukturu i kretanja prekršajnih i kaznenih djela obiteljskog nasilja, socio-demografska obilježja počinitelja s posebnim osvrtom na analizu najčešćih rizičnih faktora za ponavljanje ovih kažnjivih radnji u urbanom i ruralnom području Policijske uprave sisačko-moslavačke u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Kontinuirano se bilježi trend pada stope prekršaja i istodobno se uočava tendencija povećanja kaznenih djela s elementima nasilja u obitelji, čija stopa gotovo šesterostruko premašuje incidenciju ovih kaznenih djela na razini Hrvatske. Iako su, u pravilu, muškarci u vitalnoj životnoj dobi glavni akteri obiteljskog nasilja, primjećuje se kako su u ženskom poduzorku relativno češće zastupljene počiniteljice koje žive u ruralnoj sredini. Od modaliteta nasilja dominira psihičko nasilje te je u nešto manjoj mjeri podjednako zastupljeno psihičko i tjelesno nasilje. Značajan

kriminogeni čimbenik je prekomjerna uporaba alkohola. Indikativan je pokazatelj da je nasilje sve više usmjereno prema djeci te osobama starije životne dobi i osobama s posebnim potrebama. Općenito uzevši, analiza faktora rizika za ponavljanje prekršaja ili kaznenog djela nasilja u obitelji ukazuje da indikatori rizika u promatranim slučajevima pretežno nisu ustanovljeni ili su označeni kao nepoznati, a ako su i utvrđeni, oni se odnose isključivo na rizik ponavljanja tjelesnog nasilja i to u urbanoj sredini. Zabrinjava i činjenica da su rizici za spolno zlostavljanje gotovo u cijelosti izostali ili je utvrđeno da oni ne postoje. Stoga se preporuke i prijedlozi za poboljšanje procjene rizika mogu vezati uz potrebu daljnju empirijsku provjeru sljedećih pretpostavki: policijski službenici nisu u dovoljnoj mjeri educirani za obavljanje razgovora s počiniteljem ili senzibilizirani za razgovor sa žrtvom obiteljskog nasilja; policija ne raspolaže s dostatnim kadrovskim ili organizacijskim ljudskim resursima koji bi mogli odgovoriti potrebama, odnosno prevalenciji obiteljskog nasilja u određenoj populaciji i na određenom prostoru; check-lista od 56 varijabli je suviše velika, kao takva uzrokuje površnji pristup procjeni rizika, manjkavu motiviranost i predstavlja dodatno vremensko i profesionalno opterećenje za policijske službenike s obzirom na sukcesivno obavljanje više zadata u jednoj smjeni.

Da li prepoznamo decu svedoke porodičnog nasilja kao žrtve?

Ivana Milosavljević-Đukić

Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine i Visoka škola socijalnog rada, Srbija

Tanja Ignjatović

Autonomni ženski centar, Srbija

Porodica kao primarna društvena grupa, treba da obezbedi detetu zaštitu, sigurnost i ljubav. Međutim, postoje porodice koje mogu biti izvor detetove najintenzivnije ugroženosti. U tim porodicama deca mogu biti izložena različitim vrstama nasilja ili mogu da svedoče nasilju u porodici. Ovaj rad ima za cilj da predstavi položaj dece svedoka porodičnog nasilja u porodično pravnoj zaštiti dece, pregledom ključnih međunarodnih i domaćih standarda (zakona i politika), istraživanja i analiza prakse. Iako Republika Srbija garantuje pravo na bezbedno porodično okruženje velikim brojem međunarodnih i unutrašnjih pravnih instrumenata, ipak još uvek veliki broj profesionalaca u sistemu zaštite dece ne prepoznaje decu svedoke porodičnog nasilja kao žrtve. Deca nisu samo žrtve nasilja u porodici kada ga direktno trpe, već i kao svedoci u svim situacijama kada su izložena aktima nasilja koje jedan član porodice vrši nad drugim članovima. Deca su izložena nasilju u porodici, kada direktno posmatraju nasilje ali i kada iz druge prostorije čuju zvuke, udarce, krike ili kada vide posledice nasilja nad članom porodice (masnice, povrede) ili ih osećaju (tugu, neraspoloženje, strah), vide intervenciju policije, hitne pomoći i socijalnih službi, ili kada čuju prepričavanja rođaka i okoline da se nasilje dogodilo. Savremena saznanja potvrđuju da izloženost nasilju u porodici negativno utiče na različite sfere razvoja deteta (neposredno ili odloženo, kratkoročno ili dugoročno). Zbog toga je neophodno da profesionalci koji učestvuju u zaštiti dece, prepoznaju decu svedoke porodičnog nasilja kao žrtve kako bi i ova deca dobila neposrednu zaštitu emotivne i fizičke bezbednosti, neophodnu pomoć i podršku i ostvarila prava koja im pripadaju, a to je pravo na bezbedno detinjstvo.

116 006: Promjena počinje pozivom - statistički prikaz poziva i iskustava iz prakse

Ivana Andrijašević

Ena Juričić

Veronika Koštal

Natalia Marincil

Mateja Meštrović,

Franjo Lovro Popović

Ivana Prović

Maja Štahan

Maja Vdović

Udruga za podršku žrtvama i svjedocima, Hrvatska

Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja – 116 006 (NPC) je besplatna i anonimna linija na kojoj žrtve i svjedoci mogu ostvariti podršku. Dostupna je svim građanima Republike Hrvatske svakim danom, uključujući vikende, blagdane i ostale neradne dane. Kroz široku podršku dostupnu u svakom trenutku u postupku osiguravamo da je ona adekvatna, sveobuhvatna i pravovremena, na što ukazuje i 16 000 pozivatelja koji su do danas dobili informacije, povjerenje i jasnu poruku da se ne moraju sami nositi s posljedicama kaznenog djela. Pravnim i praktičnim informiranjem, emocionalnom podrškom i povezujući ih s drugim organizacijama i institucijama, NPC ima važnu ulogu u osnaživanju i ohrabrivanju žrtava i svjedoka. Putem podržavajućih i informirajućih razgovora na 116 006 liniji, ali i poticanja vraćanja kontrole u pozivateljeve ruke, nastojimo ne samo ublažiti trenutne neugodne reakcije i osjećaje koji se mogu javiti nakon stresnog ili traumatičnog iskustva, već i raditi na dugotrajnom olakšanom oporavku kroz prevenciju reviktimizacije i retraumatizacije. Cilj ovog rada je predstavljanje analize rada NPC-a u periodu od otvaranja linije, 2013. do 2022. godine. Osim sociodemografskih podataka pozivatelja, prikazat će se i analiza razlika ovisno o spolu i dobi. Prikazat ćemo i najčešća pitanja i potrebe te kaznena djela u vezi kojih nam se pozivatelji obraćaju. Kroz rad ćemo se osvrnuti i na rodno uvjetovano nasilje i koje specifičnosti zahtijevaju posebno osjetljiv pristup žrtvama ovih oblika nasilja. Isto tako, poseban fokus staviti ćemo na razlike između žrtava i svjedoka u reakcijama na kazneno djelo i oblicima tražene podrške. Osim statističke analize, prikazat ćemo i djelovanje te napredak NPC-a. Zaključno, osvrnut ćemo se na ograničenja rada i pravce mogućeg daljnjeg razvoja podrške te ukazati na potrebu osnaživanja žrtava i svjedoka kroz individualiziran i informiran pristup, ali i institucija i organizacija civilnog društva uključenih u pružanje podrške onima koji trpe posljedice kaznenog djela.

Problematika dugotrajnih kazni zatvora – kako „da se preživi“

Dr Nataša Tanjević

Zamenica zaštitnika građana Republike Srbije, Srbija

Dugotrajne kazne zatvora su na svojoj aktuelnosti posebno mesto dobile ukidanjem smrtne kazne iz registra krivičnih sankcija. Dužina i način izdržavanja dugotrajnih kazni zatvora nalaze se često u kontradikciji sa obavezom humanog postupanja, uz očuvanje ljudskog dostojanstva i očuvanja života i zdravlja osuđenih na ove kazne. Zastupajući stav da kazna ne sme da se svodi na odmazdu za učinjeno delo, a njeno izvršenje na puko sprovođenje izrečene kazne, već da mora nešto da se radi sa ljudima tokom izdržavanja kazne da bi proces prevaspitanja, odnosno resocijalizacije bio moguć, u radu je ukazano na određene probleme u

vezi sa izvršenjem dugotrajnih kazni zatvora, posebno u svetlu mogućnosti ostvarivanja svrhe kažnjavanja. Zaključeno je da dugotrajne kazne zatvora, posebno ukoliko se veći deo ovih kazni izdržava u zatvorenim odeljenjima zavoda, bez mogućnosti radnog angažovanja, obrazovanja, stručnog usavršavanja, učešća u tretmanskim i svrsishodnim aktivnostima i sl., de-socijalizuju zatvorenike, odnosno čine da oni gube osećaj za društvene vrednosti i odnose, a što sve otežava njihovu društvenu reintegraciju po izlasku na slobodu. Stoga je posebno ukazano na to da bi sistem izvršenja krivičnih sankcija pojačanu pažnju trebalo da usmeri na intenzivniji tretman ovih zatvorenika, ostvarivanje procesa resocijalizacije i iznalaženje načina koji će doprineti očuvanju dostojanstva, života i zdravlja osuđenih na dugotrajne kazne zatvora, kao i njihovoj lakšoj reintegraciji u društvo, po isteku kazne.

Tematska sesija 3: Različiti oblici viktimizacije: istraživanja, zakonodavstvo i praksa

Multikulturalni kontekst na Havajima i informacije dobijene od žrtava kao učesnika za planiranje i primenu restorativnih krugova u pripremi osuđenih lica za izlazak na slobodu

Lorenn Walker

Havajski prijatelji restorativne pravde, Fakultet umetnosti i nauka i Pravni fakultet William S. Richardskon, Havajski univerzitet, SAD

Dr Leela Bilmes Goldstein

Škola Punahou, SAD

Havaji su multikulturalna ostrvska zemlja u kojoj se eksperimentalno primenjuju facilitirani restorativni krugovi u procesu pripreme osuđenih u zatvorima za izlazak na slobodu a kako bi se oni susreli sa svojim voljenim osobama. Restorativni proces uzima u obzir potrebu bliskih lica osuđenika za nadoknadom/popravljanjem štete koja im je naneta, kao i potrebu zatvorenika za uspešan povratak u zajednicu uključujući pomirenje sa voljenim osobama. Kada voljene osobe ne mogu da prisustvuju i učestvuju u restorativnom krugu, pozvane su da pruže informacije facilitatoru preko telefona ili email-a koji zatim deli te informacije u toku restorativnog kruga. Studija se bavi analizom percepcije učesnika o tome koliko im je značilo da iznesu svoje potrebe u situaciji kada im je neko od voljenih u zatvoru. Autorke su pretpostavile da će učesnici iz visoko-kontekstnih kultura biti manje zadovoljni procesom u odnosu na učesnike iz nisko-kontekstnih kultura, ali je istraživanje pokazalo da među njima nije postojala razlika. Bez obzira da li su pripadali visoko ili nisko kontekstnoj kulturi, svi učesnici izuzev jednog iz nisko-kontekstne kulture, smatrali su da je razmenjivanje informacija od pomoći.

Dom „Duga-Zagreb“ - Žrtva u fokusu

Maca Arlov Bokan

Senka Damjanović

Doria Jukić

Ivana Kvesić

Suzana Rožić

Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga-Zagreb“, Hrvatska

Poster prezentacija Doma za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga-Zagreb“ prikaz je četiri razine pomoći žrtvama obiteljskog nasilja. Cilj je prikazati djelatnosti ustanove kojima je krajnja svrha zaštita žrtve obiteljskog nasilja. Sklonište je ustanova socijalne skrbi, kapaciteta 40 mjesta, osnovana 2007. godine od strane Grada Zagreba. Od svog osnivanja, privremeni smještaj u kriznim situacijama u našoj ustanovi našlo je 1340 žrtava obiteljskog nasilja. Psihosocijalne usluge provode dvije socijalne radnice, pravica i psihologinja, a uz stručni tim u skloništu djeluju još i tehnički tim te projektni odjel. Sklonište pruža tjelesno-tehničku zaštitu 24 sata dnevno 7 dana u tjednu. Uz sklonište, od 2009. godine u okviru ustanove provodi se i psihosocijalni tretman počinitelja obiteljskog nasilja koji se nalazi na izdvojenoj, javno dostupnoj lokaciji. Na psihosocijalni tretman počinitelji nasilja se upućuju sudskom mjerom a glavni cilj je promjena nasilnih obrazaca ponašanja počinitelja. Kao provoditeljice psihosocijalnog tretmana zaposlene su dvije psihologinje i jedna socijalna radnica. Od usluga za građanstvo, Dom od 2005. godine ima otvoreno savjetovalište čije su usluge pravnog, socijalnog i psihološkog savjetovanja besplatne i dostupne svakim radnim danom. Organizirano stanovanje kao najnovija usluga je oblik deinstitucionalne podrške žrtvama čime se žrtvama omogućava podrška pri izlasku iz skloništa, a u svrhu osamostaljivanja i daljnjeg osnaživanja.

Dvadeset godina Službe VDS info i podrška žrtvama-analiza dosadašnjeg rada

Milica Luković Radaković

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

U cilju da se pomogne žrtvama u prevazilaženju posledica viktimizacije i njihovom oporavku, Viktimološko društvo Srbije je 2003. godine osnovalo Službu VDS info i podrška žrtvama kao posebnu organizacionu jedinicu, koja pruža podršku žrtvama kriminaliteta. Ono što čini specifičnost Službe jeste da je ona još uvek jedina služba opšteg tipa u Srbiji, što znači da se mogu obratiti sve žrtve kriminaliteta, nezavisno od bilo kog ličnog svojstva i povređujućeg ponašanja koje su doživeli. Informisanjem, emotivnom podrškom, kao i povezivanjem sa drugim institucijama i organizacijama, žrtve se punih dvadeset godina kroz Službu osnažuju, kako bi mogle da se izbore sa kompleksnim posledicama pretrpljenog povređivanja i kako bi povratile poverenje u sebe i svoje okruženje. Tokom proteklih dvadeset godina ukupno je zabeleženo više od 6500 obraćanja Službi od strane osoba koje su bile izložene nekom povređujućem ponašanju. Uprkos brojnim izazovima sa kojima se Služba suočavala tokom svog postojanja, zahvaljujući motivisanosti i istrajnosti zaposlenih i volontera/ki, Služba je uspela da opstane i održi kontinuitet u pružanju pomoći i podrške žrtvama. Cilj rada je prikazivanje rezultata kvantitativne i kvalitativne analize rada Službe VDS Info i podrška žrtvama u proteklih 20 godina, izazova i ograničenja u radu, kao i lične perspektive u pružanju pomoći i podrške žrtvama.

Tematska sesija 4: Međunarodni panel o univerzitetima i seksualnom i rodno povezanom nasilju: Odgovor nije dovoljan!

**Seksualno i rodno povezano nasilje na univerzitetima u Ujedinjenom Kraljevstvu:
Odgovor nije dovoljan!**

Prof. dr Pam Alldred

Fakultet društvenih nauka, Univerzitet Nottingham Trent, Ujedinjeno Kraljevstvo

Uzimajući širu definiciju problema tako da ona uključi nasilje nad ženama i devojčicama, homofobično ili transfobično zlostavljanje, dobija se veoma složena slika šokantnih incidenata i odgovorne osude. Zakonodavstvo Ujedinjenog Kraljevstva je od pomoći u definiciji pristanka na seksualni odnos, uz stavljanje fokusa na kapacitet i slobodu pristanka; priznavanje silovanja u braku, i predlog starosne granice za dobrovoljan seksualni odnos na 13-16 godina. Čini se da postoji povećana svest javnosti i problematizacija, ali istovremeno mizogini stavovi uticajnih predstavnika krajnje desnice zabrinjavaju nastavnike u vezi sa razgovarima o nasilju, a da to nisu „politički“ razgovori. Današnje vesti (29/9/23) uključuju izveštaje i o incidentu i o odgovoru: ubistvo 15-godišnje devojčice u Londonu, naizgled zbog odbijanja poziva od strane tinejdžera, i suspenzija sa posla na TV kanalu jednog glumca za davanje seksualno objektivizirajućih komentara o novinaru i TV lica koje je intervjuisalo zbog smejanja njegovim komentarima. Dokaze o seksualnom i rodno povezanom nasilju na univerzitetima dali su izveštaji studenata, vlade, kampanje i sindikati, koji ističu sveprisutnost zlostavljanja, kontekst mizoginije u visokom obrazovanju (Sundaram, Jackson 2019; Stead 2022) i intersekcionalnost rase sa polom (Sundaram i dr., 2023). U Ujedinjenom Kraljevstvu univerziteti imaju dužnost da se staraju o studentima, pokazuju da se pridržavaju dužnosti koju nameće zakon o ravnopravnosti, ali, odgovornost za obrazovanje svih studenata, što može da rezultira time da oklevaju da uklone navodnog učinioca iz odeljenja/slušaoice. Ukupno 24 univerziteta su uvela obuku za osoblje da reaguje u slučaju obelodanjivanja seksualnog nasilja; to je učinjeno u okviru jedne evropske studije (USVreact/eu) i doktorske disertacije koja se bavila odgovorima (npr. Shannon 2021), a koje pokazuju da u praksi postoje određena ograničenja. Mnogi univerziteti imaju neki oblik obrazovanja o pristanku za svoje studente. Neoliberalni kontekst je ključan u oblikovanju odgovora univerziteta koje Phipps (2021) opisuje kao zaštitu njihove reputacije više nego dobrobit studenata koji su preživeli, ali pristupi prevencije insistiraju na tome da su univerziteti koji razgovaraju o seksualnom i rodno povezanom nasilju odgovorni i proaktivni i ne bi trebalo da brinu o narušavanju ugleda ili smanjenju broja studenata. Neki univerziteti usvajaju opšte strategije poput „Pitajte Anđelu“, a rad na ravnopravnosti nastavljaju univerziteti, studentske unije i studentske feminističke kampanje.

**Perspektive i izazovi za sveobuhvatan pristup rodno povezanom nasilju na
univerzitetima: Slučaj Katalonije**

Prof. dr Barbara Biglia

Departman za pedagogiju, Univerzitet Rovira and Virgili, Španija

U poslednjih 15 godina, pravni pristup rešavanju rodno zasnovanog nasilja na katalonskim univerzitetima je u velikoj meri evoluirao. Kao što ćemo detaljno objasniti u ovoj prezentaciji, zahvaljujući saznanjima evropskog projekta USVReact i katalonskog SeGReVCatMek, omogućen je impresivan rad koji su realizovale posvećene feministički

orijentisane istraživačice i stručnjakinje. U tom smislu, izmena katalonskog zakona o muškom nasilju (5/2008) iz 2020. godine, uvela je zanimljive elemente koji prelaze preko kriminalističkog pristupa u borbi protiv rodno povezanog nasilja u okviru vaspitnih institucija. U novije vreme, i mnogo dublje, okvirni protokol koji je razvijen u feminističkom odeljenju pri katalonskoj vladi, poziva institucije da posvete dužnu pažnju u slučaju rodno povezanog nasilja i da popravljaju/restoraciju postave kao ključnu meru. Ipak, njegova puna implementacija je sve samo ne laka ili linearna. Prvo, nije jasno koji će ekonomski i ljudski resursi biti obezbeđeni za pomenutu implementaciju. Na primer, većina obuka, poput one dizajnirane u okviru projekta USVreact, zavisi od izdvajanja iz budžeta (vladina kancelarija za borbu protiv rodno povezanog nasilja), koja nisu stalna, te tako primoravaju na određenu količinu improvizacije. Drugo, autonomija univerziteta podrazumeva da će ovaj dokument prilagođavati svaka institucija zasebno, što može da dovede do rasparčavanja odgovora. Štaviše, protokol ne precizira mehanizme kontrole njegove implementacije što dovodi do pojavljivanja situacija bespomoćnosti. Treće, ne postoji spisak incidenata, a problem je i dalje potcenjen i uglavnom se posmatra dosta usko. Dve ankete su kreirane kroz proces saradnje u okviru projekta SeGReVUni, jedna za celu zajednicu, a druga za „preživjele“ i njihove bliske osobe, što može biti od koristi za prevazilaženje pomenutih ograničenja. Zapravo, one nemaju za cilj samo mapiranje problema, nego mogu da pokažu i kako odnosi moći i interseksionalnost utiču na njegov izraz, razvoj i odluku o načinu rešavanja. Na kraju, ali ne i manje važno, moramo razmisliti o tome kako (i ako) birokratske institucije sa hijerarhijskim tradicionalnim patrijarhalnim shvatanjem mogu priznati svoju odgovornost za rodno nasilje a bez restrukturiranja sopstvene moći, organizacije i dinamike.

Projekat UNIGEM (Universities and Gender Mainstreaming): Rezultati i perspektive

Prof. dr Gordana Lalić-Krstin

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Srbija

Cilj ovog izlaganja je da predstavi regionalni projekat *UNIGEM* (University and Gender Mainstreaming), njegove ciljeve i dosadašnje rezultate, uz poseban osvrt na aktivnosti koje su u okviru ovog projekta sprovedene na Univerzitetu u Novom Sadu. Projekat *UNIGEM* pokrenula je TPO fondacija iz Sarajeva krajem 2021. godine, u nameri da okupi univerzitete u regionu u zajedničkom nastojanju da se osigura postojanje rodne ravnopravnosti u univerzitetskom kontekstu i da se stvori bezbedna sredina kako za nastavnike i nastavnice, tako i za studente i studentkinje. Trenutno na projektu učestvuje 19 univerziteta iz 4 države (Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije), a u okviru projektnih aktivnosti realizovan je velik broj događaja sa ciljem edukacije nastavnog i nenastavnog univerzitetskog osoblja kao i studentske populacije, promocije tema vezanih za rodnu ravnopravnost, sprovođenja istraživanja i publikovanja njegovih rezultata, ali i umrežavanja univerzitetskih zajednica u regionu i udruživanja u unapređenju rodne ravnopravnosti i sprovođenju institucionalnih planova za ostvarivanje rodne ravnopravnosti. U radu će najpre biti predstavljene projektne aktivnosti koje su na partnerskim univerzitetima sprovedene u periodu od januara do decembra 2022. godine. Potom će biti dat nešto detaljniji prikaz onih koje su organizovane na Univerzitetu u Novom Sadu, uz osvrt na njihove kratkoročne i dugoročne rezultate. Naposljetku, daćemo kratak pregled perspektiva i planova za narednu fazu projekta.

Seksualno nasilje na univerzitetima u Srbiji: Ka prevenciji seksualnog nasilja i podršci žrtvama zasnovanoj na dokazima

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Prof. dr Sanja Čopić

Viktimološko društvo Srbije; Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Cilj rada je da demonstrira teoriju promene u reagovanju na seksualno nasilje (SN) na fakultetima u Srbiji. Tema SN u različitim kontekstima, uključujući i univerzitete, nedavno je dospela u fokus javnosti kako u Srbiji tako i u regionu bivše Jugoslavije. Ratifikacija Istanbulske konvencije postavila je osnovu za pravne i političke reforme što je, uprkos nekim nedoslednostima, poboljšalo odgovor država na rodno zasnovano i seksualno nasilje. Slučajevi SN, uključujući i one koji su se desili na univerzitetima i drugim ustanovama formalnog ili neformalnog obrazovanja, pokrenuli su kampanje za podizanje svesti javnosti i pomoć žrtvama da progovore i dobiju podršku (npr. MeToo regionalni pokret). Nekoliko projekata finansiranih od strane EU sprovedenih u regionu, kao što su UNIGEM i UNISAFE, obogatili su znanje o rodno zasnovanom nasilju i seksualnom uznemiravanju u akademskim institucijama. Viktimološko društvo Srbije (VDS) je 2021. godine sprovedo online istraživanje viktimizacije studenata seksualnim nasiljem na fakultetima i to na uzorku od 1597 studenata na 22 fakulteta u okviru šest univerziteta u Srbiji. Podaci su pokazali da je SN prisutno na fakultetima, ali studenti retko prijavljuju slučajeve SN, informisanje i osposobljavanje studenata i univerzitetskog osoblja za prepoznavanje, sprečavanje i suzbijanje SN je retko, dok stereotipi i predrasude vezani za SN i dalje postoje. Podaci ankete pružaju informacije za dalju intervenciju usmerenu ka jačanju mehanizama za prevenciju SN i podršku žrtvama. Prvi pravilnici za sprečavanje i suzbijanje SN na fakultetima su bili uvedeni čak i pre pomenutih koraka, uglavnom inicirani konkretnim slučajevima SN. Tek nedavno došlo je do nekih sistematičnijih inicijativa. Na primer, 2021. godine Univerzitet u Beogradu doneo je Pravilnik za sprečavanje i suzbijanje seksualnog nasilja, koji obavezuje sve fakultete članice da donesu svoje pravilnike ili prilagode postojeće, kao i da postave poverenike za ravnopravnost i mehanizme za brz odgovor na slučajeve SN i podršku žrtvama. Za efikasnu prevenciju i reagovanje na SN potrebno je jačati kapacitete univerzitetskog osoblja i studenata za rodno osetljiv pristup i tretman žrtava SN. VDS je 2022. razvilo i implementiralo obuku „prvi odgovor/podrška“, koja se temelji na znanjima i iskustvu stečenom kroz projekat USVreact, kao i na podacima ankete o viktimizaciji seksualnim nasiljem studenata iz 2021. Obuka je sprovedena na osam fakulteta u Srbiji. Nalazi ankete i evaluacija obuke postavili su osnovu za predlaganje i uticanje na stvaranje promena koje se tiču politike i prakse na izabranim fakultetima pri rešavanju slučajeva SN, koji će biti predstavljeni.

Domašaj primene restorativne pravde u zatvoru

Prof. dr Danica Vasiljević-Prodanović

Antonija Raspopović, MA

Univerzitet u Beogradu-Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Restorativna pravda, kao model reakcije na kriminalitet, privlači pažnju penologa, pravnika, specijalnih pedagoga i drugih stručnjaka kojima je tretman osuđenih lica u fokusu rada. Svrha restorativne pravde je popravljavanje narušenih odnosa između učinioca krivičnog dela, žrtve i društva. Bez obzira na sve prednosti, postavlja se pitanje da li je restorativnu pravdu uopšte moguće primeniti u totalitarnim ustanovama, kakve su one za izvršenje krivičnih sankcija. Zatvori su oduvek bili institucije u kojima se primenjivao retributivni model reakcije na kriminalitet, postajući vremenom jedan od njegovih simbola. Predmet rada je analiza domašaja primene restorativne pravde u zatvoru. Autorke nastoje da kroz ovaj rad pruže odgovor na jedno od najvažnijih pitanja savremene penologije – da li je, i pod kojim uslovima, moguća primena restorativne pravde u zatvoru. U ovom radu će biti razmatrana dva modela primene restorativne pravde u zatvoru – posredovanje između učinioca i žrtve krivičnog dela, i posredovanja kao vid rešavanja konflikata između osuđenih lica tokom boravka u zatvoru. Posredovanje između učinioca krivičnog dela i žrtve može se javiti u dva vida, kao dijalog između žrtve i učinioca koji su povezani istim krivičnim događajem, ili kao susret osuđenika i surogat žrtava. Drugi model podrazumeva obučavanje osuđenika-medijatora koji pomažu drugim osuđenima da razreše konflikt (kao u primeru programa mirotvoračkog stola - eng. peaceful table). Ovim radom autorke žele da ukažu na nove načine primene restorativne pravde. Iako rad ima teorijski karakter, predlozi izneti u njemu će imati značaj za penološku praksu.

Prilog proučavanju Hentigove tipologije žrtava

Dr Filip Mirić

Univerzitet u Nišu, Pravni fakultet, Srbija

Jovana Kostić, MA

Advokatska kancelarija u Leskovcu, Srbija

Jednu od najvažnijih tipologija žrtava sačinio je Hans von Hentig i objavio u svojoj knjizi *Kriminalac i njegova žrtva* (1948). Predmet rada je analiza pojmova koje Hentig svojom tipologijom uspostavlja (kombinacija kriminalac-žrtva, latentna žrtva i odnos kriminalac-žrtva). U radu će, takođe biti prikazane najvažnije karakteristike svakog od tipova žrtava, koje je Hentig uvrstio u svoju fenomenološku tipologiju žrtava (maloletnike, žene, stare, duševno bolesne, imigrante, pripadnike manjina, tupo-normalne, depresivne, lakome na bogatstvo, usamljene, razočarane, željne života, blokirane i dosadne žrtve). Rad ima teorijski karakter i u njemu će, pored metoda analize sadržaja različitih tipologija žrtava biti korišćen i istorijski metod jer su klasifikacije žrtava vršene u različitim periodima razvoja viktimologije kao nauke. Iako je reč o prvoj naučnoj tipologiji žrtava, koja predstavlja osnov za razvoj viktimologije, ona nije ni na koji način prevaziđena. Cilj rada je da se Hentigova tipologija žrtava dovede u vezu sa kasnijim tipologijama i tako stvori jedna zaokružena celina koja će predstavljati solidnu osnovu za dalja istraživanja u ovoj oblasti i stvaranje nekih novih

tipologija žrtava. U čemu je značaj stvaranja novih tipologija žrtava? Pored teorijskog i naučnog, one imaju i praktičan značaj. Naime, stalno unapređenje klasifikacija žrtava, prema mišljenju autora, doprinosi poboljšanju pravnog i društvenog položaja žrtava jer se proširuje krug lica koji mogu steći status žrtve. Uzimajući u obzir sve izneto, autori smatraju da je, koristeći Hentingovu podelu kao osnovnu, moguće izvršiti nove podele žrtava koje bi u svojoj osnovi imale potpunije izučavanje odnosa učinioca i žrtve.

Viktimizacija građana po osnovu diskriminacije

Prof. dr Tatjana Gerginova

Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski”, Bitola, Severna Makedonija

U okviru rada autorka analizira pravni položaj žrtava po osnovu diskriminacije. Autorka analizira pojmove diskriminacija, direktna i indirektna diskriminacija, pozivanje, podsticanje i upućivanje na diskriminaciju, prema Zakonu o sprečavanju i zaštiti od diskriminacije u Republici Severnoj Makedoniji. Autorka analizira pojmove uznemiravanje i govor mržnje kao i elemente govora mržnje. U okviru rada analiziraju se razlozi zbog kojih građani ne prijavljuju diskriminaciju. Predmet istraživanja je viktimizacija građana po osnovu diskriminacije sa osvrtom na govor mržnje. Svrha rada je da se kroz analizu prava žrtava utvrdi obaveza države da pruži pomoć građanima, da razume problem i stanje svesti žrtve i omogući im da ostvare svoja prava na osnovu diskriminacije. Potrebno je obrazovanje o ljudskim pravima, posebno sticanje znanja iz oblasti borbe protiv diskriminacije. Naime, građani moraju biti informisani o svojim pravima na jednake mogućnosti i pravo na život bez diskriminacije. Neophodno je sprovesti javne kampanje koje će organizovati država u cilju širenja znanja o pravima potencijalnih žrtava diskriminacije ali i sa porukom da se diskriminatorско ponašanje neće tolerisati.

POSTER PREZENTACIJE

Joga kao deo brige o sebi: doprinos prevenciji viktimizacije i podršci žrtvama

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Viktimološko društvo Srbije; Univerzitet u Beogradu - Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Poster prezentacija ima za cilj da predstavi mogući doprinos joga prevenciji viktimizacije i podršci žrtvama. Pozitivno delovanje joga na fizičko i psihičko zdravlje ljudi je poznato od davnina. Zakonom o zaštiti zdravlja joga je u Srbiji priznata kao oblik tradicionalne medicine. Korišćenje joga je priznato u prevenciji bolesti i u svrhe rehabilitacije. Imajući to u vidu, joga bi trebalo da zauzima značajno mesto kao deo brige o sebi svake osobe. U skladu sa značenjem reči joga na sanskrtu (jedinstvo tela, uma i duha), joga deluje na fizičkom, mentalnom i duhovnom planu, odnosno kroz fizičke vežbe (asane), vežbe disanja, i meditaciju i relaksaciju. U jogi se poseban akcenat stavlja na značaj svesnosti (awareness) o dešavanju u telu, umu i duši, kao i u neposrednom okruženju. Nakon definisanja joga i kratkog pregleda iskustava u primeni joga u radu sa žrtvama i sa pružaocima usluga podrške žrtavama, u svetu i u Srbiji, biće kratko opisane tri jednostavne vežbe koje se mogu samostalno izvoditi. Vežbe doprinose jačanju svesnosti i povezanosti sa sopstvenim telom i emocijama, kao i uspostavljanju narušenog unutrašnjeg balansa i postizanju unutrašnjeg mira.

Lista izlagača-izlagačica

Aleksandra Ivanković
a.ivankovic@victimsupporteurope.eu

Jasmina Nikolić
vdsrbija@gmail.com

Ana Lazarov
ana.lazarov@gcsrbg.org

Jo-Anne Wemmers
jo-anne.m.wemmers@umontreal.ca

Anđela Pejović
andjelapejovic27@gmail.com

Jovana Kostić
kostic.jovanna@gmail.com

Antonija Raspopović
tonci9650@gmail.com

Ksenija Butorac
ksenija.butorac@gmail.com

Barbara Biglia
barbara.biglia@urv.cat

Leela Goldstein
lbilmes@gmail.com

Danica Vasiljević-Prodanović
vp.danica@gmail.com

Lorenn Walker
lorenn@hawaii.edu

Dušica Dimitrijević
dussicadimitrijevic@gmail.com

Maca Arlov Bokan
arlov@duga-zagreb.hr

Filip Mirić
filip.miric@gmail.com

Marko Ranković
rankovicmarko@hotmail.com

Gordana Lalić-Krstin
gordana.lalic.krstin@ff.uns.ac.rs

Milica Luković Radaković
lukovic.milica.vds@gmail.com

Imola Soroš
imola.soros@osce.org

Milka Milovanović Minić
milka.milovanovic.minic@novibeogr.rs

Irma Kovčo Vukadin
irma.kovco.vukadin@erf.unizg.hr

Mirjana Dokmanović
mirad@eunet.rs

Ivana Milosavljević-Đukić
imdjukic@gmail.com

Nataša Novaković
Natasa.Novakovic@osce.org

Ivana Prović
npc@pzs.hr

Nataša Tanjević
tanjevicn@gmail.com

Jasmina Krštenić
jasmina.krstenic@aepa.org.rs

Nikica Hamer Vidmar
Nikica.Hamer@pravosudje.hr,
Nikica.HamerVidmar@mpu.hr

Nataša Peovska
natasa.akademija@yahoo.com

Oliver Bačanović
bacanovicoliver@gmail.com

Pam Alldred
pam.allred@ntu.ac.uk

Sanja Čopić
sanja.copic011@gmail.com

Suzana Kikić
skikic@mup.hr, skikic66@gmail.com

Tanja Ignjatović
tanja@azc.org.rs

Tatjana Gerginova
tatjana.gerginova@uklo.edu.mk

Tijana Mitrašević
tijanamitrasevic@gmail.com

Vesna Nikolić-Ristanović
vnikolicristanovic@gmail.com

Vesna Stefanovska
vstefanovska77@gmail.com